

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра психології освіти

Силабус навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЯ»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	ПСИХОЛОГІЯ Мова викладання – українська
Викладачі	Савіцька Ольга Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти
Профайл викладачів	http://kaf-psykholohii.kpnu.edu.ua/savytska-olha-viktorivna/
Е-mail:	olha.savytska@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=25666
Консультації	Консультації проводяться Савіцька О.В. щосередини з 15.00 до 16.00, впродовж семестру в аудиторії та з використанням технологій дистанційного навчання Місце проведення: приміщення кафедри психології освіти (ауд.26) та сторінка курсу в MOODLE

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Психологія» належить до освітніх компонентів професійної підготовки (обов'язкова) та відповідає з освітньо-професійною «Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська))» спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметної спеціальності 014.02 «Середня освіта (Мова та зарубіжна література (німецька))» спеціалізації 014.021 «Німецька мова та зарубіжна література» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Психологія – навчальна дисципліна, яка теоретично і практично готує здобувачів вищої освіти до розв'язання низки професійних задач в професійній діяльності вчителя закладів освіти різного типу: встановлення та підтримання міжособистісних контактів та взаємодії з учнями різного віку, конструктивної поведінки в конфліктних ситуаціях, організації оптимальних умов для психічного розвитку та формування особистості учнів засобами викладання навчальних предметів, особистісного та професійного самопізнання і саморозвитку тощо.

Вивчення психології дозволить не лише зрозуміти природу психічного, дослідити окремі психічні явища та феномени (пам'ять, увага, мислення, почуття, психічні стани, темперамент, здібності тощо), але й виявити закономірності і механізми виникнення, протікання і прояви психічних, соціально-психологічних явищ, психологічні основи та закономірності процесів навчання і виховання, їх структуру та способи здійснення, закономірності та вікову динаміку психічного розвитку. Корисне вивчення психології і для самопізнання здобувачів вищої освіти, здійснення світоглядних пошуків та остаточного професійного самовизначення.

3. Мета та завдання курсу

Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія» полягає у створенні фундаменту психологічних знань, вивченні та засвоєнні здобувачами основних методологічних та теоретичних засад психологічної науки, оволодінні методами наукового дослідження психічних та соціально-психологічних явищ, озброєнні здобувачів знаннями закономірностей розвитку психіки та становлення особистості на різних вікових етапах, психологічних основ навчання і виховання, психологічних особливостей педагогічної діяльності та особистості вчителя, а також здійснення практичної підготовки студентів до роботи з учнями та задля особистісно-професійного саморозвитку.

Завдання: з'ясувати й засвоїти основні поняття та категорії психологічної науки; формувати

систему знань про психіку, основні її закони, закономірності та механізми; забезпечити розуміння майбутніми педагогами природи, основних закономірностей і механізмів становлення особистості; розвивати вміння фіксувати прояви психічних, соціально-психологічних явищ і феноменів в поведінці та діяльності людини та застосовувати психологічні знання для їх пояснення; забезпечити формування вміння використовувати психологічні закони та закономірності розвитку психіки для організації різних видів діяльності учнів; розвивати у здобувачів вищої освіти вміння й навички розуміти та використовувати психологічні закономірності виховання та навчання учнів при організації освітнього процесу в закладах середньої освіти, а також використання знань з психології для вирішення проблем організації власної професійної діяльності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

а) інтегральної: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері професійної діяльності вчителя іноземних мов (німецької, англійської) та зарубіжної літератури та/або у навчанні, що передбачає застосування теорій, сучасних технологій та методів навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).

б) загальних: здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді (ЗК 05); здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 06); здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях (ЗК 07); здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пошуку ефективних рішень у професійній діяльності, генерування нових ідей (ЗК 09);

в) спеціальних (фахових): здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості здобувачів освіти; використовувати стратегії, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки; формувати мотивацію здобувачів освіти та організовувати їх пізнавальну діяльність (СК 04); здатність створювати психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.), керувати власними емоційними станами (СК 05); здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів; створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища (СК 06).

6. *Очікувані результати навчання з дисципліни:* уміє взаємодіяти з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства і підтримки (ПРН 04); уміє визначати та планувати оптимальний зміст і форми професійного розвитку; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності з урахуванням змін в системі освіти (ПРН 06); аналізує різноманітні підходи до пошуку ефективних рішень та дій у нових ситуаціях професійної діяльності (ПРН 08); уміє визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання здобувачів освіти, їх освітніх потреб; добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та індивідуальних особливостей

4. Результати навчання

6. *Очікувані результати навчання з дисципліни:* уміє визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання здобувачів освіти, їх освітніх потреб; добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; оцінювати результати навчання здобувачів освіти та здійснювати їх моніторинг на засадах компетентнісного підходу (ПРН 11); уміє планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії та створювати умови для формування позитивної самооцінки здобувачів освіти; формувати їх мотивацію до навчання (ПРН 14); уміє використовувати інструменти забезпечення інклюзивного навчання в освітньому процесі; організовувати процеси навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб, здібностей і реальних навчальних можливостей (ПРН 15).

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти **повинен:**

опанувати основні психологічні терміни та категорії; розуміти природу та сутність психіки людини; розрізняти свідомі та несвідомі форми прояву психіки людини та знати їх основні особливості та генезис; сутність і специфіку різних форм психічного відображення дійсності; основні

психологічні механізми, закономірності розвитку психіки та формування особистості, специфіку психологічних досліджень; зміст, основні характеристики та умови розвитку когнітивної, регулятивної, афективної сфер особистості; індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їх розвиток на різних вікових етапах онтогенезу; зміст, структуру і види діяльності та поведінки як психологічних феноменів, закономірності динаміки психічного розвитку та становлення особистості; закономірності навчання та виховання; усвідомлювати психологічну структуру педагогічної діяльності та її вимоги до особистості педагога тощо; пояснювати психологічний зміст та механізми становлення і розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ); аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових; застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості, групи та міжособистісної взаємодії; проектувати різні види та форми впливу з метою розвитку особистості та психічного розвитку залежно від вікових особливостей учнів; визначати цілі та перспективи впливу і взаємодії з людьми і групами, стратегій і способів досягнення взаєморозуміння; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі, організовувати власну творчу та комунікативну діяльність, конструювати власну діяльність і взаємодію з іншими людьми в педагогічній діяльності; уміти ефективно працювати як особистість і як член команди, попереджувати конфлікти; вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію тощо.

5. Формат курсу

Стандартний курс (очний). Передбачає проведення лекційних і практичних занять. Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE та застосунків для проведення відеоконференцій.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	Денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	«Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська))» спеціальність 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметна спеціальність 014.02 «Середня освіта (Мова та зарубіжна література (німецька))» спеціалізація 014.021 «Німецька мова та зарубіжна література»
Рік навчання/ рік викладання	перший /2024-2025 н.р.
Семестр вивчення	другий
Обов'язковий/вибірковий	обов'язковий
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредитів ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.
Кількість годин навчальних занять	60 год.
Лекційні заняття	28 год.
Практичні заняття	32 год.
Семінарські заняття	0 год.
Лабораторні заняття	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	60 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен

7. Пререквізити і кореквізити курсу

Дисципліни-пререквізити: Основи медичних знань і безпека життєдіяльності; Вступ до спеціальності. *Кореквізити курсу:* Педагогіка

8. Технічне й програмне забезпечення, обладнання

Викладання навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного / програмного забезпечення крім загальнонавчаних програм і операційних систем,

однак можливе використання мультимедійного проєктора й ноутбука / персонального комп'ютера для супроводу лекційних занять, можливе також використання мобільних пристроїв (мобільний телефон та планшет) з підключенням до Інтернету для виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний та модульний контроль). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

Політика курсу

Відвідання занять. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять та консультацій від здобувачів вищої освіти очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/aIqb9CF>) та етичних норм поведінки. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом, на практичні заняття приходити попередньо підготовленими, за питаннями плану практичного заняття, виконавши всі передбачені планом практичного заняття завдання.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав теми, які були оцінені на навчальних заняттях оцінками 0,1,2,3, виконав завдання модульної контрольної роботи (МКР), самостійної роботи менше ніж на 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, то вважається, що він має академічну заборгованість за результатами поточного контролю і не допускається до складання іспиту. Всі пропущені заняття здобувач вищої освіти обов'язково відпрацьовує до завершення семестру. За відпрацьовані лекційні заняття оцінка не виставляється, за практичні заняття нараховуються бали від 4 до 12. Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем вищої освіти питань плану лекції. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань. Очікується, що здобувачі вищої освіти не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою, будуть дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці під час навчальних занять. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Письмові роботи. Очікується, що здобувачі вищої освіти виконають декілька видів письмових робіт (есе, творчі письмові роботи, модульні контрольні роботи). При їх виконанні здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися академічної доброчесності, виявляти творчість та дотримання вимог до змісту та оформлення письмових робіт.

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти. У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

У неформальній освіті:

— закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

— підготовка конкурсної наукової роботи, тематика якої відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

— призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, тематика якої відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В інформальній освіті:

— наявність наукової публікації, тематика якої відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>).

Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти та фактів списування є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі вищої освіти можуть послуговуватися бібліотекою університету та інтернетними ресурсами. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Комунікація з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час проведення лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу, за бажанням долучатися до роботи проблемної групи з психології та здійснювати наукові дослідження з психології під керівництвом викладача.

Викладач щотижня проводить консультації з дисципліни (офлайн і онлайн).

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	денна форма				Заочна форма			
	разом	у тому числі			разом	у тому числі		
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота		Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Предмет психології.	5	1	1	3	—	—	6	
Тема 2. Будова, завдання та методи сучасної психології.	5	1	1	3	1	1	5	
Тема 3. Розвиток психіки у філогенезі.	4	—	—	4	—	—	6	
Тема 4. Діяльність.	7	2	2	3	1	1	5	
Тема 5. Спілкування.	7	2	2	3	—	—	6	
Тема 6. Особистість.	7	2	2	3	1	2	5	
Тема 7. Психологія малих груп.	7	2	2	3	—	—	6	
Тема 8. Психічні пізнавальні процеси.	7	2	2	3	1	1	5	
Тема 9. Емоційно-вольова сфера особистості.	7	2	2	3	—	—	6	
Тема 10. Індивідуально-психічні властивості особистості.	7	2	2	3	—	1	5	
Тема 11. Виникнення і розвиток вікової та педагогічної психології як самостійних галузей психологічної науки.	4	—	—	4	—	—	5	
Тема 12. Динаміка та закономірності психічного розвитку та формування особистості школяра.	7	2	2	3	—	—	6	

Тема 13. Психічний розвиток дитини до вступу у школу.	5	—	2	3		—	—	5
Тема 14. Психічний розвиток в молодшому шкільному віці.	5	—	2	3		—	—	5
Тема 15. Психологічні особливості підліткового віку.	7	2	2	3		—	—	6
Тема 16. Психологічні особливості становлення особистості в юнацькому віці.	7	2	2	3		1	2	5
Тема 17. Психологія виховання і самовиховання як цілеспрямованого процесу формування особистості.	7	2	2	3		—	—	6
Тема 18. Психологічні основи навчання та учіння	8	2	2	4		—	—	6
Тема 19. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя.	7	2	2	3		1	2	5
Разом годин	120	28	32	60	120	6	10	104

11. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція (лекція-презентація, проблемна лекція, лекція-бесіда та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, інструктаж (вступний, поточний, індивідуальний), робота за підручниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, спостереження, робота за таблицями, демонстрація кінофрагментів та відеозаписів, створення й демонстрування презентацій, вправи й завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні та ін.), міні-дослідження з загальної та вікової психології, аналіз психологічних ситуацій, рольові та ситуативні ігри, елементи психологічних тренінгів та ін.

Формами поточного контролю знань є контроль під час практичних занять (опитування, перевірка виконаного аналізу / самоаналізу особливостей окремих психічних, особистісних та соціально-психологічних явищ, обговорення розроблених здобувачами рекомендацій з розвитку окремих психічних феноменів та властивостей особистості учнів, саморозвитку, аналіз та обговорення висновків психодіагностики та самодіагностики, участь у групових бесідах, дискусіях, написання есе, підготовка презентацій, обговорення публікацій, аналіз психологічних ситуацій, перевірка правильності розв'язання психологічних задач та завдань та ін.), *контроль за самостійною роботою* (опитування, перевірка повноти термінологічного словника, висновків самодіагностики властивостей особистості і психічних явищ та ін.).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є екзамен (усна / письмова відповідь, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE).

12. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється згідно з Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями) (<https://cutt.ly/ZZbguzW>).

Денна форма навчання	Сума

Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит	100
20 балів	20 балів	20 балів	40 балів	

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти:

Поточний контроль (20 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

**Критерії оцінювання знань, умінь, навичок
здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях**

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, психічних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач вищої освіти не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику та інших джерелах інформації відповідь, некритично ставиться до знайденої інформації.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати психологічні ситуації на основі елементарних знань і навичок, використовуючи знання життєвої психології; виявляє окремі психологічні закономірності; робить спроби виконання завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості завдання за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями з психології, здатний виконати завдання за зразком; орієнтується в психологічних термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення психологічних понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником та іншими джерелами інформації, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати психічні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати наукові знання з психології під час виконання вправ і завдань за алгоритмом,

		послугуватися додатковими джерелами інформації, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості, але з неточностями та неповно враховуючи вікові особливості учнів.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими психологічними поняттями та категоріями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати психологічну термінологію; складати таблиці, схеми, робити загальні висновки з психодіагностичних досліджень, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості спираючись на загальні закономірності психічного розвитку в певний віковий період.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє здійснювати психологічний аналіз ситуації, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати есе, повідомлення і обґрунтувати його положення, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості, враховуючи закономірності психічного розвитку в певний віковий період.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом з загальної, вікової та педагогічної психології, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати поведінку та діяльність дітей різного віку, здатен систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, вміє інтерпретувати результати психологічного дослідження та робити висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить психологічні поняття, категорії; формулює визначення; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; вміє формулювати рекомендації з розвитку окремих сторін особистості та психічного розвитку з врахуванням закономірності психічного розвитку в певний віковий період, має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями з вікової, педагогічної та загальної психології, використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати вікові та індивідуальні особливості психічних процесів; робить аргументовані висновки при аналізі психологічних ситуацій та за результатами емпіричних досліджень; практично оцінює сучасні здобутки психологічної науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи психічні

		явища, поведінку та діяльність дітей різного віку.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з загальної, вікової та педагогічної психології, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, а також при розв'язуванні психологічних задач та аналізі психологічних ситуацій; вміє знаходити необхідну інформацію та критично її аналізувати, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); формулювання узагальнених рекомендацій з психічного розвитку та становлення особистості, враховуючи закономірності вікової динаміки, за допомогою викладача може підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності, саморозвитку власної особистості; оцінювати різноманітні психічні явища, поведінку та діяльність інших.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію з психології для саморозвитку; займається науково-дослідною роботою з психології; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації, критично її аналізує; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувачу вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше, ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до практичних занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; підготовку до

обговорення окремих теоретико-практичних тем; аналіз та самоаналіз особливостей окремих психічних, особистісних та соціально-психологічних явищ; розробку рекомендації з розвитку окремих психічних феноменів та властивостей особистості учнів, саморозвитку; психодіагностику та самодіагностику окремих психічних феноменів та особистості; самостійне вивчення окремих теоретичних тем навчальної дисципліни; підготовку до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри); підготовку до складання екзамену. Перевірку питань та завдань самостійної роботи, які здобувачі вищої освіти готують на практичні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, яка виставляється на практичному занятті.

Контроль за іншими видами самостійної роботи здійснює лектор на консультаціях.

Творчі завдання з навчальної дисципліни, які самостійно готують здобувачі вищої освіти, перевіряє лектор. Загальна оцінка за таке завдання — 20 балів, зокрема:

— вміння добирати наукову інформацію та аналізувати її, ґрунтовність та логічність її викладу — 5 балів;

— вміння добирати і використовувати психодіагностичний інструментарій для збору емпіричних даних, їх обробка та інтерпретація — 5 балів;

— вміння формулювати рекомендації з психічного та особистісного розвитку учнів на основі отриманих емпіричних результатів — 5 балів;

— вміння презентувати результати власних теоретико-емпіричних досліджень, оформлення текстової інформації тощо — 5 балів.

Здобувачу вищої освіти пропонується для виконання обрати одне завдання з кількох альтернативних. Всі пропонувані завдання є рівнозначними за обсягом та структурою.

Здобувачі вищої освіти, які за виконання завдань самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися на звіт за виконання самостійної роботи на консультації, або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота (20 балів)

Здобувачі вищої освіти повинні виконати контрольну роботу, яка оцінюється за 20-ти бальною шкалою.

Модульна контрольна робота виконується у текстовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (менше 12 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульних контрольна робота складається з 4 завдань (2 теоретичні та 2 ситуаційні/практичні завдання), максимальний бал кожного з яких 5 балів.

Отже, за контрольну роботу здобувач вищої освіти може отримати до 20 балів.

При отриманні 11,9 і менше балів модульна контрольна робота вважається невиконаною і здобувач вищої освіти отримує можливість її перескладати.

Критерії оцінювання модульної контрольна робота (20 балів)

1.1. Норми оцінок теоретичних завдань

Теоретичні завдання передбачає глибоку оцінку та аналіз категоріального-понятійного апарату психології та окремих психологічних теорій. Передбачається, що аналізуючи їх, здобувач вищої освіти повинен аргументувати свої висновки, логічно і послідовно викладати матеріал, бачити практичне використання отриманих психологічних знань в практиці освітянської діяльності.

Отже, при оцінюванні теоретичного завдання, слід спиратися на такі критерії:

№ з/п	Критерії	бали
1.	Правильно визначено основні категорії, сутність психологічної теорії.	1

2.	Зазначено основні теоретичні підходи до аналізу і пояснення психічного явища чи феномену тощо повно неповно	2 1
3.	Названо основні дослідження, які містять розробку зазначених в питанні проблеми, та їх авторів.	1
4.	Визначено місце проблеми, якої стосується запитання у професійній діяльності	1
	Разом за завдання	5

1.2. *Норми оцінок завдання на розв'язування ситуаційних/практичних завдань*

В професійній діяльності педагога має важливе значення володіння не лише системою теоретичних знань з психології, але й використання їх у власній пошуково-дослідницькій діяльності, майбутній професійній діяльності. Тому студентам пропонується завдання зі аналізу ситуацій та завдань, які стосуються прикладного аспекту психологічних знань (одне завдання із загальної психології, друге — із вікової та педагогічної психології).

При оцінюванні виконаного завдання слід спиратися на такі критерії:

№ з/п	Критерії	бали
1.	Правильно визначено психічний феномен, дано йому характеристику Вичерпна відповідь Достатня Недостатня	3 2 1
	Сформульовано відповіді на запитання до завдання, сформульовано рекомендації з для учасників ситуації з ефективною взаємодією Вичерпна Достатня Недостатня	2 1 0
	Разом за завдання	5

Семестровий іспит (40 балів)

До підсумкового контролю (іспиту) допускаються здобувачі вищої освіти, які відвідали всі лекційні та практичні заняття, виконали на позитивну оцінку (4-12) або отримали 60 % балів, від максимальної кількості балів, відведених на оцінку кожного виду робіт, або вчасно, відпрацювали пропущені заняття або виконали види робіт повторно.

Іспит проводиться і оцінюється відповідно до нормативних та розпорядчих документів, що регламентують підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти (<https://drive.google.com/file/d/1onzYMFrBeck9KwYmmx1fvXleZjHYd-cD/view> та https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view)

Білет іспиту складається з двадцяти двох завдань (2 – теоретичних та одне практично-прикладне завдання).

1 та 2 запитання (по 12 балів за кожне) екзаменаційного білета є теоретичними питаннями, а третє психологічною задачею (16 балів), які передбачають психологічний аналіз ситуації, відповіді на запитання про сутність психологічних явищ, які вона ілюструє. Виконання кожного з цих завдань оцінюється за **такими критеріями:**

високий рівень 10-12 б. (1,2 запитання) 14-16 б. (3 завдання)	Здобувач вищої освіти вмiє визначати за описом ситуації конкретне психологічне явище, яке ілюструє ситуація, виявляє глибокі фундаментальні теоретичні знання цього явища, виявляє розуміння зв'язку феномену, про який йдеться у психологічній задачі з іншими психічними явищами та особливостями особистості, розуміє його роль у розвитку особистості та особливостях поведінки дитини, аргументує та обґрунтовує свої судження, формулює своє бачення ситуації, виявляє розуміння матеріалу, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає

	мовні засоби відповідно до норм української літературної мови.
достатній рівень 7-9 б. (1,2 запитання) 12-13 б. (3 завдання)	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але при цьому студент допускає 1-2 помилки чи неточності, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач вищої освіти наводить аргументи на підтвердження своїх думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
середній рівень 6-4 б. (1,2 запитання) (9-11 б.) (3 завдання)	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних психічних явищ та феноменів особистості, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні сутності явищ, які ілюструє ситуація, описана у психологічній задачі; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження, частково розуміє взаємозв'язок між психічними феноменами та їх вплив на поведінку та діяльність дитини; викладає матеріал непослідовно, неповно і не дотримується норм української літературної мови.
початковий рівень менше ніж 4 б (1,2 запитання) менше ніж 9 б (3 завдання)	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не здатен визначити за описом психічне явище, допускається помилок у визначенні його сутності, властивостей, типології та структури, не вміє самостійно аналізувати ситуацію, виявляти залежність між особливостями особистості та її проявами, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач вищої освіти неспроможний дати відповіді на жодне запитання психологічної задачі. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недобросовісності.

Діапазон балів на екзамені від 0 (мінімально) до 40 (максимально):

Загальне оцінювання екзамену як сума балів, отриманих за кожне з трьох запитань/завдань білету:

40-36 балів – високий рівень;

35-30 балів – достатній рівень;

29-24 бали – середній рівень;

23 бали і менше – початковий рівень, оцінка «незадовільно»

Критерії оцінювання відповіді на екзамені

36 – 40 балів здобувач вищої освіти вміє визначати за описом ситуації конкретне психологічне явище, яке ілюструє ситуація, виявляє глибокі фундаментальні теоретичні знання цього явища, виявляє розуміння зв'язку феномену, про який йдеться у психологічній задачі з іншими психічними явищами та особливостями особистості, розуміє його роль у розвитку особистості та особливостях поведінки дитини, аргументує та обґрунтовує свої судження, формулює своє бачення ситуації, виявляє розуміння матеріалу, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови

30 – 35 балів. Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але при цьому студент допускає 1-2 помилки чи неточності, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач вищої освіти наводить аргументи на підтвердження своїх думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.

24 – 29 балів. Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних психічних явищ та феноменів особистості, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні сутності явищ, які ілюструє ситуація, описана у психологічній задачі; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження, частково розуміє взаємозв'язок між психічними феноменами та їх вплив на поведінку та діяльність дитини; викладає матеріал непослідовно, неповно

і не дотримується норм української літературної мови

23 балів і менше балів Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не здатен визначити за описом психічне явище, допускається помилок у визначенні його сутності, властивостей, типології та структури, не вміє самостійно аналізувати ситуацію, виявляти залежність між особливостями особистості та її проявами, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач вищої освіти неспроможний дати відповіді на жодне запитання психологічної задачі. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до екзамену. Вони допускаються до нього після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Вважається, що здобувачі вищої освіти підготувалися до іспиту, якщо рейтингова оцінка за його результатом більша або дорівнює 24 балам.

Здобувачам вищої освіти, які за іспит отримали незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету, його відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них.

13. Література

Основна

1. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
2. Кутішенко В. П. Вікова і педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 190 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія. Київ: Ліра-К, 2021. 564 с.
5. Панчук Н. П. Загальна, вікова і педагогічна психологія. Збірник завдань: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2020. 240с.
6. Панчук Н.П. Загальна і вікова психологія: Практикум: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2018. 168с. URI: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3544>
7. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с.
8. Сергієнкова О. В. Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 296 с.

Допоміжна

1. Бенеш Г. Психологія. Довідник: пер. з нім. Київ : Знання-Прес, 2007. 510 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Навчально-дослідницькі завдання з психології освіти: навчально-методичний посібник. Київ: КНТ, 2024. 324 с.
3. Інструкція з проведення психологічного аналізу навчальної літератури: інструкція / Шатирко Л. О., Дзюбка Л. В., Бучма В. В., Гурова О. В. / за науковою редакцією академіка НАПН України С. Д. Максименка. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 34с.
4. Методичні вказівки та матеріали для самостійної роботи з вікової та педагогічної психології (для студентів денної та заочної форми навчання) : укладач Савицька О. В. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А.С., 2019. 92 с.
5. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ : Каравела, 2020. 418 с.
6. Психологічні вимоги до розроблення навчальної літератури для Нової української школи: методичні рекомендації / Шатирко Л. О., Дзюбка Л. В., Бучма В. В., Гурова О. В. / за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 33с.
7. Савицька О.В. Ставлення студентів до дистанційного навчання як показник його психологічної комфортності. *Габітус*. Науковий журнал з соціології та психології. 2022. Вип. 35. С.79-84.
8. Саморегуляція психоемоційних станів студентів в ситуації іспиту (методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання): укладач Савицька О.В. Київ: КНТ, 2022. 72 с.
9. Niemierko B. Ocienianie szkolne bez tajemnic. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna, 2002. 292 URL: <https://cutt.ly/4XouMW0/>

Інтернетні ресурси

www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури

www.lib.com.ua – електронна бібліотека

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського

<http://nplu.org/> – Національна парламентська бібліотека України

<http://www.loc.gov> – Бібліотека конгресу США (Library of Congress)

<http://www.harvard.edu/museums> – Бібліотека Гарвардського університету (США)

<https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/> — електронна бібліотека Інституту соціальної та політичної психології Академії педагогічних наук України

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/> — репозитарій Кам'янець-Подільського національного

університету імені Івана Огієнка

<https://prometheus.org.ua> Prometheus – український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів;

<https://www.ed-era.com> EdEra – українська студія онлайн-освіти;

<https://coursera.org> – Coursera технологічна компанія, що працює в галузі освіти.

www.futurelearn.com — Browse Free Online Courses FutureLearn

pll.harvard.edu/catalog — Courses Harvard University